



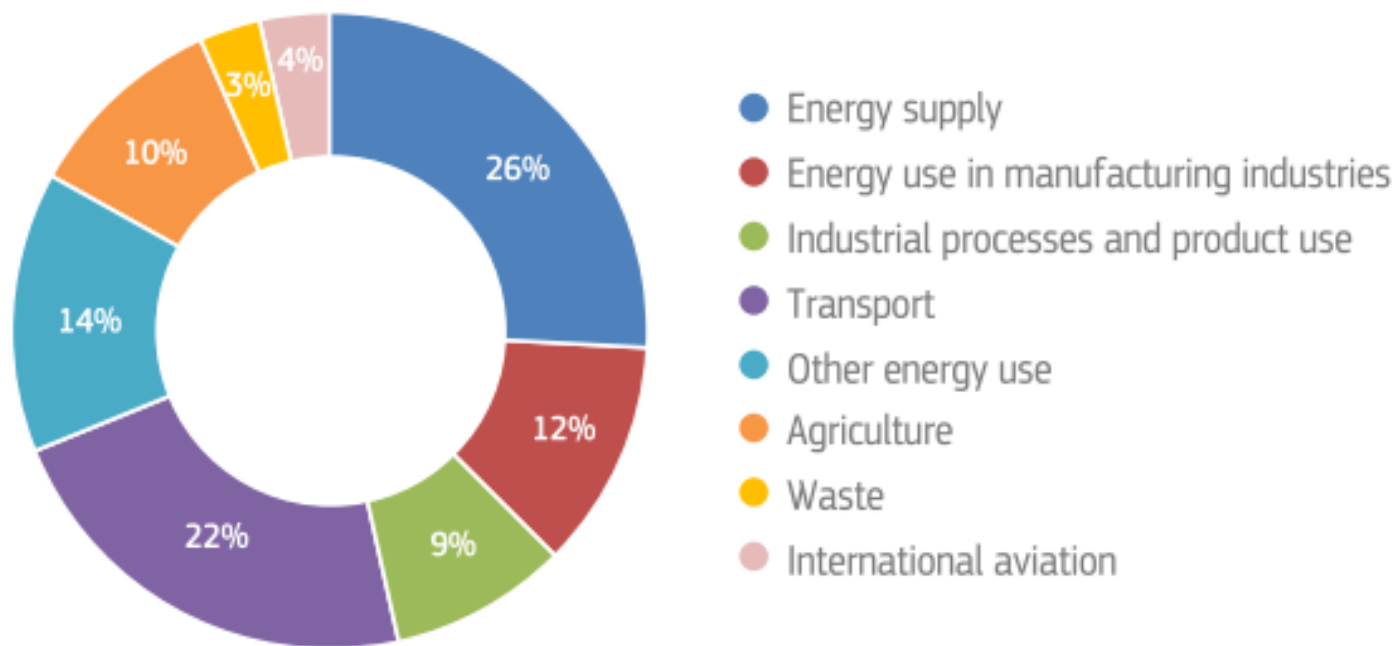
Ehdokaskoulutus

4.4.2024

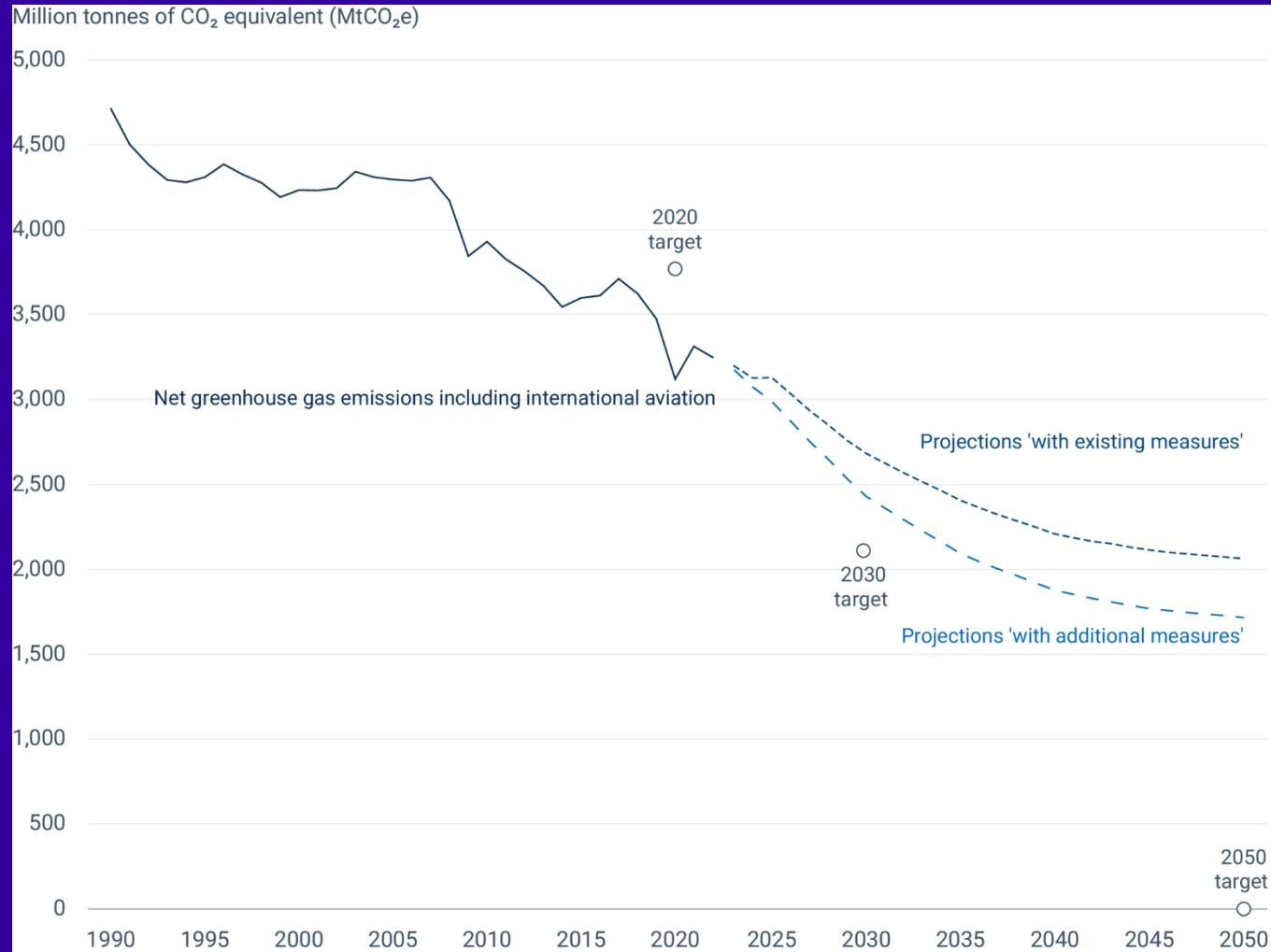
EU:n kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain

Figure 2:

EU-27 greenhouse gas emissions by sector 2019 (in % of total emissions)¹⁶.



EU:n kehitys kohti ilmastotavoitteita



Kehitys vuoden 2030 tavoitteisiin nähden

- EU on vähentänyt kasvihuonekaasujen nettopäästöjä, mukaan lukien kansainvälisen lentoliikenteen päästöt, 31 prosenttia vuoden 1990 tasoista (v. 2022 tilasto)
- Kasvihuonekaasupäästöt vähenivät 2 prosenttia vuonna 2022 pääasiassa sen ansiosta, että rakennusten ja teollisuuden päästöt vähenivät. Energiantuotannosta ja liikenteestä peräisin olevat päästöt puolestaan lisääntyivät.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma eli Green Deal

- Euroopan komission vuonna 2020 käynnistämä Green Deal on laaja toimenpidepaketti, jonka avulla EU tähtää siihen, että Eurooppa olisi ilmasto neutraali vuoteen 2050 mennessä, ensimmäisenä maanosana.
- Tavoitteena on vähentää päästöjä, investoida tutkimukseen ja kestäviin innovaatioihin sekä säilyttää Euroopan luonnonympäristö.
- Sisältää 166 eri sektoreille kohdistuvaa lainsäädäntöaloitetta, joista kymmenet ovat vielä tällä hetkellä käsittelyssä.

Esimerkkejä Green Dealin alla olevasta lainsäädännöstä

- Trans-European transport network: streamlining measures for advancing its realisation
- Rules establishing Common Agricultural Policy strategic plans
- Regulation on the financing, management and monitoring of the Common Agricultural Policy (CAP horizontal regulation)
- Proposal for a Regulation on the European Maritime and Fisheries Fund
- Multiannual financial framework - InvestEU programme 2021–2027
- Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the Just Transition Fund
- European Green Deal Investment Plan (Sustainable Europe Investment Plan)
- Strategy for sustainable and smart mobility
- ReFuelEU Aviation - Sustainable Aviation Fuels
- European Climate Law enshrining the 2050 climate neutrality objective

Eurooppalainen ilmastolaki, European Climate Law

- Määrittää EU:n oikeudellisen velvoitteen olla ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä.
- Sisältää välitavoitteen vuodelle 2030, -55% nettopäästövähennys vuoden 1990 tasosta.
- Tulevaisuudessa lakia muutetaan siten, että siihen sisällytetään myös vuodelle 2040 asetettava välitavoite.
- Ilmastolaki astui voimaan vuonna 2021.

EU:n ilmastopaneeli, The European Scientific Advisory Board on Climate Change

- Ilmastolaissa säädettiin ilmastokysymyksiä käsittelevän tieteellisen, neuvoa-antavan elimen perustamisesta.
- EU:n ilmastopaneeli on riippumaton EU:n jäsenvaltioista ja sen toimielimistä.
- EU:n ilmastopaneeli julkaisee vuosittain oman työohjelmansa ja sen on tarkoitus antaa tieteellistä tietoa EU:n lainsäädännön tueksi.

Ilmastotavoitteet jakautuvat päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttö-sektoreille

- EU:n ilmastopolitiikan ydintä ovat päästökauppa, kansalliset tavoitteet EU:n yleisen päästökaupan ulkopuolisille aloille (eli taakanjakosektori) ja maankäyttösektoria (LULUCF) koskevat velvoitteet.
- Päästökauppadirektiivi ja taakanjakoasetus ohjaavat EU:n päästöjen vähentämistä kohti EU:n ilmastotavoitteita.
- LULUCF-asetuksella tavoitellaan hiilinielujen vahvistamista.

EU:n yleinen päästökauppa, Emissions Trading System, ETS

- EU:n yleisen päästökaupan tavoite on vähentää EU-tasolla päästöjä 62 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.
- EU:n yleinen päästökauppa kattaa suuret teollisuus-, sähkön- ja energiantuotantolaitokset, Euroopan talousalueen sisäisen lentoliikenteen sekä vuodesta 2024 lähtien myös meriliikenteen päästöt suurista matkustajia tai kaupallista rahtia kuljettavista aluksista.

Uusi polttoaineen jakelun päästökauppa eli ETS2

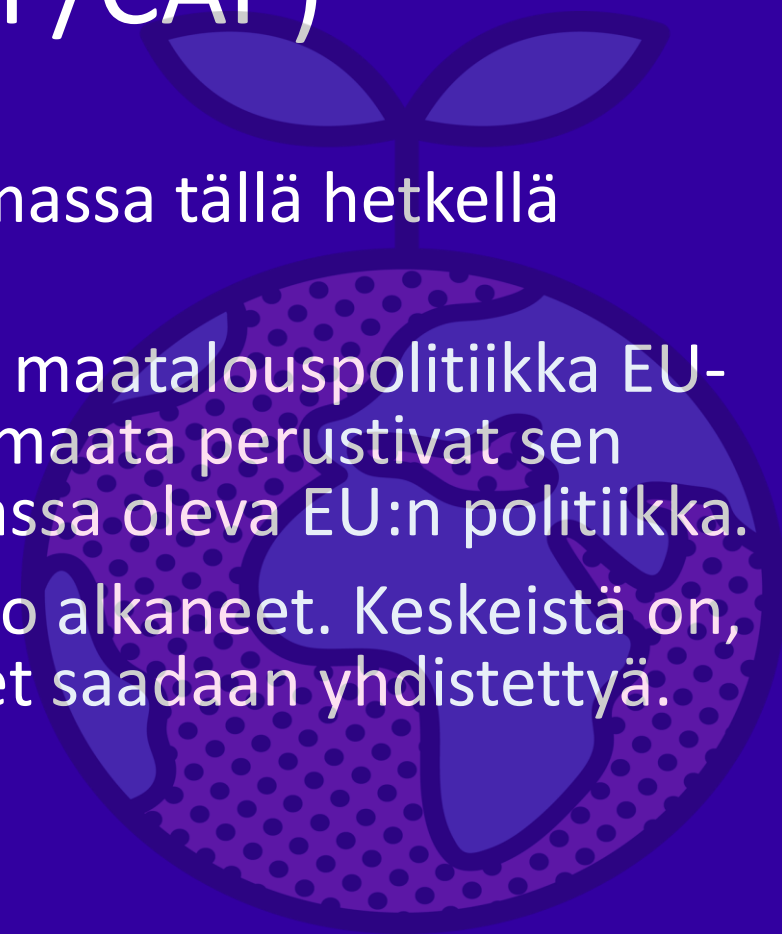
- Vuonna 2027 tai 2028 käynnistyy lisäksi uusi, yleisestä päästökaupasta erillinen polttoaineen jakelun päästökauppa.
- Se kattaa tieliikenteen, rakennusten erillislämmityksen, useimpien työkoneiden ja yleisen päästökaupan ulkopuolisen energiantuotannon sekä teollisuuslaitosten polttoaineiden hiilidioksidipäästöt.

LULUCF-asetus

- Maankäyttösektorin, eli maankäytön, maankäytön muutoksen ja metsänhoidon nieluja ja päästöjä sääntelevä asetus.
- Tavoitteena kaudella 2021–2025 on, ettei sektorilta saa aiheutua nettopäästöjä, eli päästöjen ja poistumien tulee olla yhtä suuret.
- Kaudella 2026-2030 EU:n hiilinieluja tulee vahvistaa siten, että niiden aikaansaamat poistumat saavuttavat vuonna 2030 tason -310 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttonnia. Suomen osuus tästä tavoitteesta on -17,8 miljoonaa tonnia.

EU:n maatalouspolitiikka (YMP/CAP)

- EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (YMP)voimassa tällä hetkellä vuodet 2023–2027.
- Sen tarkoituksena on muodostaa yhtenäinen maatalouspolitiikka EU-maissa. Euroopan yhteisöjen kuusi perustajamaata perustivat sen vuonna 1962, ja se on vanhin edelleen voimassa oleva EU:n politiikka.
- Keskustelut seuraavasta YMP-kaudesta ovat jo alkaneet. Keskeistä on, miten maatalouspolitiikka ja ilmastotavoitteet saadaan yhdistettyä.



- YMP:n kautta jaetaan suoria tukia viljelijöille, rahoitusta maaseudun kehittämiseen sekä tukea maataloustuotteiden markkinoille.
- Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen mukaan vuosina 2014–2020 maatalouden ilmastotoimiin ohjattiin EU:ssa 100 miljardia euroa, mutta maatilojen päästöt eivät sinä aikana vähentyneet.
- Maatalous aiheuttaa yli 10 prosenttia EU:n kasvihuonekaasupäästöistä, ja lähes 70 prosenttia päästöistä on peräisin eläinalalta. Suomessa noin viidennes kasvihuonekaasupäästöistä on maatalousperäisiä. Maankäyttö, maatalous mukaan luettuna, on suurin luontokadon ajuri maailmassa.
- EU:n maataloustukijärjestelmän uudistaminen on välttämätöntä. Tukien tulisi ohjata ja kannustaa viljelijöitä ja ruoantuottajia ilmaston kannalta kestävämpiin menetelmiin niin, että heidän tulevaisuutensa ja toimeentulonsa olisi turvattu.

Hiilirajamekanismi, Carbon Border Mechanism, CBAM

- Tavoitteena on asettaa päästöjä EU:n ulkopuolella aiheuttavalle tuonnille hinta, joka vastaa EU-alueella tapahtuvasta tuotannosta perittäviä päästökauppamaksuja.
- Näin EU:n ulkopuolisia tuottajia voidaan kannustaa leikkaamaan tuotantonsa päästöjä varmistaen samalla, ettei EU-alueen tuotantoon kohdistu muita alueita tiukempaa päästöhinnointelua. Alkuvaiheessa hiilitullit koskevat rautaa ja terästä sekä joitain niiden jatkojalosteita, kuten muttereita. Lisäksi mukana on myös sementti, alumiini, lannoitteet, vety ja sähkö.

EU:n biodiversiteettistrategia

Strategialla pyritään edistämään Euroopan biodiversiteetin elpymistä vuoteen 2030 mennessä.

Strategiassa esitetyt keskeiset toimenpiteet ovat muun muassa:

- suojelupinta-alan kasvattaminen niin, että 30 prosenttia EU:n maa-alueista ja 30 prosenttia merialueista ovat oikeudellisen suojelun piirissä
- tiukan suojelun piirissä on vähintään 1/3 EU:n suojelualueista, mukaan lukien kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät
- kaikkien suojelualueiden hoidon tehostaminen

Ennallistamisasetus, Nature Restoration Law, NRL

- Ennallistamisasetus on osa EU:n biodiversiteettistrategiaa ja se tähtää osaltaan luontokadon pysäyttämiseen.
- Yli 80 prosenttia EU:n luontotyypeistä on tällä hetkellä huonossa kunnossa.
- Asetuksessa asetetaan sitovia tavoitteita ja velvoitteita luonnon tilan parantamiseksi eri elinympäristöissä. Toimenpiteiden on katettava vähintään 20 % EU:n maa- ja merialueista vuoteen 2030 mennessä, ja vuoteen 2050 mennessä kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit.
- Ennallistamisasetus koskee mm. soita, kosteikkoja, niittyjä, vesistöjä, metsiä ja maatalousympäristöjä.
- Kunkin jäsenmaan on laadittava kansallinen ennallistamissuunnitelma.

Pelloilta pöytään -strategia, Farm to Fork Strategy

Strategian tavoitteena on:

- varmistaa EU:n elintarviketotanto maapallon kestävyiden rajoissa
- kestävän elintarviketuotannon tukeminen
- kannustaa elintarvikkeiden kestävämpään kulutukseen ja terveellisiin ruokavalioihin

Tärkeimmät pelloilta pöytään -strategian politiikka-aloitteet:

- Luomutuotantoa koskeva toimintasuunnitelma
- Elintarviketurvaa koskeva suunnitelma
- Hiiliviljely
- Kestävä vesiviljely

Kiertotaloutta koskeva toimintasuunnitelma

- EU:n ilmastoneutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä edellyttää talouskasvun irrottamista resurssien käytöstä ja siirtymistä kiertotalouteen tuotannossa ja kulutuksessa.
- Toimintasuunnitelmassa esitetään yli 30 toimenpidettä, jotka koskevat kestävien tuotteiden suunnittelua, kiertoa tuotantoprosesseissa sekä kuluttajien ja julkisten ostajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä.
- Suunnitelma koskee useita eri aloja, kuten elektroniikkaa, tieto- ja viestintäteknikkaa, akkuja, pakkauksia, muoveja, tekstiilejä, rakentamista ja rakennuksia sekä elintarvikkeita.

Akkuasetus, Batteries Regulation

- Akkujen kysynnän odotetaan kasvavan yli kymmenkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä, liikenteen sähköistymisen ja monenlaisten sähkövirtaa käyttävien langattomien laitteiden yleistymisen johdosta.
- EU hyväksyi vuonna 2023 uuden akkuasetuksen, jonka tavoitteena on kehittää akku- ja paristoalan kiertotaloutta kohdentamalla toimia akkujen ja paristojen elinkaaren kaikkiin vaiheisiin, suunnittelusta jätteenkäsittelyyn.
- Akkuasetuksen tavoitteena on pitää akkujen kulutuksen kasvu ja sen ympäristövaikutukset hallittavina ja kestävinä.
- Akkuasetusuudistus parantaa myynnissä olevien kertakäyttöparistojen laatua ja kaikkien paristojen ja akkujen keräystä ja kierrätystä sekä lisää niissä olevien arvokkaiden materiaalien talteenottoa ja uudelleenkäyttöä.
- Kierrätettyjen materiaalien käyttöosuusvelvoite on 8 vuotta asetuksen voimaantulosta koboltille 16 %, lyijylle 85 % ja litiumille ja nikkelimille 6 %. Vuoden 2027 lopussa on kerätyistä akuista ja paristoista otettava talteen 90 % akkujen koboltista, kuparista, lyijystä ja nikkelistä ja 50 % litiumista.

Metsästrategia, Forest Strategy

Strategiassa esitetään seuraavia toimenpiteitä:

- kestävän metsänhoidon edistäminen
- taloudellisten kannustinten tarjoaminen metsänomistajille ja -hoitajille ympäristöystävällisten käytäntöjen omaksumiseksi
- metsien koon ja biologisen monimuotoisuuden parantaminen muun muassa istuttamalla 3 miljardia uutta puuta vuoteen 2030 mennessä

Uusiutuvan energian direktiivi, Renewable Energy Directive, RED

- Uusiutuvan energian koko EU:ta koskevaa tavoitetta vuodelle 2030 korotettiin 32 prosentista 42,5 prosenttiin.
- Liikennesektorille direktiivi asettaa 29 prosentin uusiutuvan energian tavoitteen vuodelle 2030. Kehittyneille biopolttoaineille sekä uusiutuvaan vetyyn perustuville RFNBO-polttoaineille asetetaan 5,5 prosentin alataavoite.
- Direktiivissä säännellään ensimmäistä kertaa itse tuotetun energian kulutusta ja vahvistetaan yhteisiä sääntöjä uusiutuvien energialähteiden käytölle sähkössä, lämmityksessä ja jäähdytyksessä sekä liikenteessä EU:ssa.

Ilmastosiirtymän rahoitus

- EU:n pitkän aikavälin budjetista (MFF) 2021–2027 30% tulee käyttää ilmastotavoitteita tukeviin kohteisiin. Pitkän aikavälin budjetin kokonaissuuruus on 1 216 miljardia €.
- Next Generation EU -elpymis- ja palautumistukivälineestä 37% käytetään ilmastohankkeisiin. Tukivälineen koko on yhteensä 807 miljardia euroa. Next Generation EU –väline on poikkeuksellinen instrumentti, joka luotiin EU:n koronakriisistä toipumisen tueksi.

Innovaatiorahasto

- Innovaatiorahaston tarkoituksena on tukea innovatiivisia teknologioita EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.
- Rahaston koko on 40 miljardia euroa, varat tulevat EU:n päästökaupan päästöoikeuksien huutokauppatuloista vuosien 2020-2030 aikana.
- Innovaatiorahaston ensimmäinen haku avattiin vuonna 2020, tämän jälkeen hakuja on säännöllisesti vuoteen 2030 asti.

Modernisaatiorahasto

- Rahasto tukee vähävaraisempien EU-jäsenmaiden energiajärjestelmien ja energiatehokkuuden kehitysprosesseja. Tavoitteena on, että myös nämä maat saavuttaisivat Green Dealin mukaiset EU:n ilmastotavoitteet.
- Tukea saavat jäsenmaat ovat Bulgaria, Tšekki, Viro, Kreikka, Kroatia, Latvia, Liettua, Unkari, Puola, Portugali, Romania, Slovenia ja Slovakia.
- Rahaston koko noin 48 mrd. euroa. Rahoitetaan EU:n päästökauppatuloista, 2% kauden 2021-30 kokonaismäärästä.

Sosiaalinen ilmastorahasto

- Polttoaineen jakelun päästökauppaan (ETS2) liittyy uusi ilmastotoimien sosiaalirahasto, jonka keskeisenä tarkoituksena on edistää sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää ilmastoneutraaliuteen.
- Rahaston erityisenä tavoitteena on haavoittuvassa asemassa olevien tukeminen toimenpiteillä ja investoinneilla. Näillä voidaan esimerkiksi lisätä rakennusten energiatehokkuutta, vähennetään rakennusten lämmityksen ja jäähdytyksen hiilidioksidipäästöjä sekä parannetaan päästöttömän ja vähäpäästöisen liikkumisen ja liikenteen saatavuutta.
- Rahasto perustetaan vuonna 2026. Sen koko on enintään 65 mrd. euroa.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

- Kokonaisbudjetti 17,5 mrd.
- Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta myönnetään räätälöityä tukea lieventämään sosiaalisia ja taloudellisia kustannuksia, joita vihreästä siirtymästä koituu fossiilisista polttoaineista ja suuripäästöisistä teollisuudenaloista riippuvaisille jäsenmaille ja alueille.

Sillä tuetaan investointeja mm. seuraaviin:

- pk-yritykset ja uudet yritykset
- tutkimus ja innovointi
- puhdas energiateknologia ja päästöjen vähentäminen
- työntekijöiden uudelleen koulutus ja työnhakuneuvonta

Direktiivi pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta

- pörssilistattujen yritysten ei-toimeenpanevan johdon on koostuttava vähintään 40 % miehistä ja naisista
- komissio esitti tätä jo vuonna 2012, mutta Saksan vastustuksen vuoksi ei edennyt, nykyinen demarijohtoinen Saksa kuitenkin lopulta puolsi direktiiviä neuvostossa 10 vuoden jälkeen ja direktiivi saatiin voimaan

Direktiivi miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamisen lujittamisesta

- tunnetaan myös nimellä palkka-avoimuusdirektiivi
- määrittää sääntöjä palkkatietojen avoimuudelle yrityksissä ja organisaatioissa
- yli 150 henkilöä työllistävien yritysten on raportoitava samaa tai saman arvoista työtä tekevien palkkakeskiarvoista sukupuolittain jaoteltuna

- yritykset, joissa havaitaan yli 5 % perusteeton palkkaero, tulee korjata tilanne
- epäillyissä palkkasyrjintätapauksissa yrityksen on todistettava, ettei palkkasyrjintää ole tapahtunut
- palkkasyrjintätapauksissa työntekijän on saatava korvaus menetetyistä palkasta
- työnantajien on ilmoitettava työpaikkailmoituksessa tai työhaastattelussa tehtävän palkkaus ja sen perusteet

Direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta

- määrittää EU:n laajuiset säännöt sukupuolittuneen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan vähentämiseksi ja uhrien suojelemiseksi
- asettaa minimimääritelmät sukupuoleen perustuville väkivaltarikoksille, joita jäsenmaiden noudatettava rikoslaisaan

- asettaa myös vaatimuksia uhrien suojelulle, oikeusavun saatavuudelle, tukipalveluiden laadulle ja viranomaisyhteistyön muodoille
- useampi esityksessä ja neuvotteluvaiheessa esillä ollut hyvä ehdotus kuten yhdenmukainen suostumukseen perustuva määritelmä raiskaukselle ja paperittomien naisten turvallinen rikosilmoitusmahdollisuus jäivät isojen jäsenmaiden vastustuksen vuoksi pois lopullisesta direktiivitekstistä

Direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta

- määrittää yhteiset säännöt ihmiskaupparikosten tunnistamiseksi ja sellaiseen syyllistyneiden rankaisemiseksi
- yhteiset minimimääritelmät pakkoavioliitolle ja laittomille adoptioille
- puitteet tunnistaa rikoslainsäädännöissä verkossa tapahtuva ihmiskauppaan liittyvä toiminta, kuten rekrytointi ja houkuttelu

- minimisäännöt myös ihmiskauppaan syylistyneiden tai osallistuneiden yritysten rankaisemiselle
- asettaa myös vaatimuksia toimenpiteiksi ennaltaehkäisemiseksi ja ihmiskaupan uhrien auttamiseksi sekä yhdenmukaiset menetelmät viranomaisyhteistyölle ja tiedon jakamiselle

Direktiivi tasa-arvoelimiä koskevista normeista naisten ja miesten yhdenvertaiseen kohteluun

- EU edellyttää jäsenmaita ylläpitämään tasa-arvoelimiä, jotka tutkivat ja arvioivat syrjintää jäsenmaassa, tukevat syrjinnän uhreja valitusten tekemisessä ja antavat suosituksia syrjintään liittyvissä kysymyksissä (suomessa tasa-arvovaltuutettu).
- asettaa minimivaatimukset tasa-arvoelinten toiminnalle

- tasa-arvoelinten toimivallan määrittely, millainen syrjintä
- tasa-arvoelinten toimittava itsenäisesti, mitä se tarkoittaa
- tasa-arvoelimillä oltava riittävät resurssit, miten paljon
- velvollisuus julkisille toimijoille konsultoida tasa-arvoelintä syrjintään ja tasa-arvoon liittyvissä asioissa, milloin?
- tasa-arvoelinten valtaoikeudet riitatilanteiden ratkaisuisa